Asia: VN selvitys: Komission ehdotus neuvoston asetukseksi eräiden kalakantojen ja kalakantaryhmien Itämerellä sovellettavien kalastusmahdollisuuksien... (E 102/2022 vp)

Eduskunta
Eduskunnan ympäristövaliokunta

Asiantuntijalausunnon esittäjä: Jari Raitaniemi

Luken asiantuntijalausunto

1 Johdanto

Eduskunnan ympäristövaliokunta pyysi 6.9.2022 lausuntoa valtioneuvoston selvityksestä liittyen komission ehdotukseen neuvoston asetukseksi eräiden kalakantojen ja kalakantaryhmien Itämerellä sovellettavien kalastusmahdollisuuksien vahvistamisesta vuodeksi 2023 ja asetuksen (EU) 2022/109 muuttamisesta tiettyjen muilla vesillä sovellettavien kalastusmahdollisuuksien osalta. Pyydettynä asiantuntijan muistiona Luonnonvarakeskus esittää seuraavan.

2 Lausunto

Pohjanlahden silakkakanta

ICES:n kanta-arvion mukaan Pohjanlahden silakkakanta on kutukannan pienenemisestä huolimatta pysynyt varovaisuusperiaatteen mukaisia referenssitasoja ja MSYBtrigger-tasoa (= kannan kutubiomassa, joka varmimmin mahdollistaa suuret vuosiluokat) suurempana, ja myös kalastuskuolevuus on ollut pienempi kuin FMSY (= kestävän enimmäistuoton mukainen kalastus). Kannan kutubiomassa arvioitiin kuitenkin hyvin lähelle MSYBtrigger-tasoa. Selkämeren ison, ruokakokoisen silakan laihtuminen jatkui vuonna 2021 edelleen edellisestä vuodesta, eikä syksyn 2021 kaikuluotauksissa enää havaittu edellisen vuoden runsasta silakkamäärää, mikä saattoi johtua joko silakoiden oleskelusta tavanomaista lähempänä rantoja tai suuresta luonnonkuolleisuudesta. Varmuutta siitä, koska isojen silakoiden kunto paranee, ei ole. Näytteeksi otettujen pienten silakoiden kunto oli kohtuullinen edelleen alkuvuodesta 2022.

Komission esitys Pohjanlahden silakan kalastuskiintiöksi (TAC) noudattaa käytännössä ICES:n neuvon vaihteluvälin alarajaa, 80 047 tonnia. Esitys noudattaa varovaisuutta, kun kannan kokonaistilanteesta on epävarmuutta.

Pääaltaan silakkakanta

Vaikka Itämeren pääaltaan silakkakannan kalastuskuolevuus on viime vuosina pienentynyt, sen arvioidaan edelleen ylittäneen FMSY:n ja Fpa-arvon vuonna 2021. Myös kutubiomassan arvioitiin olleen vielä hieman alle MSYBtrigger-tason. ICES:n suositus TAC:iksi vuodelle 2023, kun noudatetaan EU:n monivuotista suunnitelmaa, kasvoi hieman edellisestä vuodesta.

Komission esitys ja valtioneuvoston kanta, jossa TAC olisi 70 130 tonnia, noudattaa ICES:n neuvon vaihteluvälin alarajaa. Tämä voi nopeuttaa kannan elpymistä.

Itämeren kilohailikanta

Itämeren kilohailikannan kutubiomassan arvioidaan pysyneen 1990-luvun alusta lähtien MSYBtrigger-tason yläpuolella, ja myös viimeisimmän kanta-arvion mukaan kutubiomassa ylitti MSYBtrigger-tason reilusti, eli kanta oli runsas. Kalastuskuolevuuden arvioidaan ylittäneen FMSY-tason lähes koko 2000-luvun ajan ja ylittäneen viime vuonna lievästi myös varovaisuusperiaatteen mukaisen Fpa-referenssitason.

Kilohaili kilpailee ravintoresursseista silakan kanssa. Vuosiluokat 2019 ja 2020 ovat nykytiedon mukaan melko runsaita. ICES:n neuvoa ja samalla valtioneuvoston kantaa, 249 237 tonnia, puoltaa myös se, että Itämeren lohen M74-oireyhtymää tavataan kilohailin erityisen runsaina esiintymisjaksoina. Itämeren kilohailikanta on erityisen runsas Suomen lähivesillä ja vähälukuisempi suuressa osassa Itämeren pääallasta. Turskan ravintovarojen turvaamista parantaisi erityisesti se, jos kilohailin kalastus painottuisi tähänastista enemmän sen pohjoisille esiintymisalueille.

Itämeren itäinen turskakanta

Itämeren itäisen turskakannan kutubiomassa alittaa Btrigger- ja varovaisuusperiaatteen mukaisen referenssitason (Bpa), ja sen arvioitiin pysyneen suunnilleen samalla tasolla kuin edellisenä vuonna. Kalastuskuolevuus arvioitiin hyvin pieneksi (0,02) vuonna 2021. Kannan ydinalueilla eteläisellä Itämerellä meren heikko tila ja siitä seuraava ravinnonpuute sekä lisäksi kasvanut loisten määrä rasittavat kantaa ja vaikeuttavat kannan elpymistä. ICES ei edelleenkään suosita kalastuskiintiötä itäiselle turskakannalle. Muun kalastuksen helpottamiseksi ja kannan tilan seuraamiseksi komission esittämä pieni sivusaaliskiintiö on kuitenkin perusteltu.

Toisin kuin itäisen turskakannan ydinalueilla eteläisellä Itämerellä, Suomen lähivesillä eli erityisesti Ahvenanmerellä tutkimuskalastuksessa saadut turskat on todettu hyväkuntoisiksi ja -kasvuisiksi. Ainakin osa niistä on todennäköisesti syntynyt Gotlannin ympäristössä. Tästä pohjoisen pienestä turskaesiintymästä jo tähän mennessä saadut tiedot Suomessa ja Ruotsissa helpottavat myös eteläisen Itämeren turskissa havaittujen ongelmien tulkintaa. Tietoa on kertymässä pohjoisen Itämeren turskien perimästä, ravinnosta ja menestymisestä loisten kanssa.

Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden sekä Suomenlahden lohikannat

Vuotta 2023 koskeva ICESin suositus Itämeren lohelle on sama kuin vuotta 2022 koskenut suositus. Kuluvana vuonna ICES ei ole päivittänyt lohta koskevia kanta-arvioitaan, mutta arvioi edellisvuoden kanta-arvion olevan paras käytettävissä oleva tieteellinen tieto ja siihen pohjautuvan suosituksen olevan käyttökelpoinen myös vuodelle 2023.

ICESin suositus pääaltaan ja Pohjanlahden lohen sekakantakalastuksen kokonaissaaliiksi on nolla lohta, mikäli noudatetaan kestävän enimmäistuoton (MSY) periaatetta. ICES kuitenkin neuvoo myös, että kutuvaelluksella olevaa lohta voitaisiin kalastaa Saaristomereltä, Ahvenanmereltä ja Pohjanlahdelta (osa-alueet 29N-31) enintään 75 000 lohta. Tähän 75 000 loheen sisältyisi kaikki ammattikalastuksen ja virkistyskalastuksen aiheuttama kokonaispoistuma

kannasta. Kyseisillä merialueilla saadaan toukokuun ja elokuun lopun välisenä aikana tapahtuvassa rannikkokalastuksessa (jonka ICES määrittelee tapahtuvaksi 4 meripeninkulman sisällä rannasta) ainoastaan Pohjanlahden jokikantojen lohia, jolloin kyseisellä kalastuksella ei ole vaikutusta Baltian maiden heikkoihin lohikantoihin. Ehdotuksella kieltää kaikki lohenkalastus Itämeren pääaltaalta (osa-alueet 22-29S) ICES pyrkii vahvistamaan Baltian maiden heikkojen lohikantojen tilaa.

ICES:n vuodelle 2022 ja 2023 antama neuvo koskien Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden lohta poikkeaa huomattavasti edellisvuosien neuvoista, jolloin on suositeltu TAC:a ja se on ollut kalastettavissa koko Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden merialueilta. Luke on kuvannut ICESin neuvon pohjana olevan kanta-arvion sisältöä viime vuoden vastaavassa lausunnossaan (Dnro 2425/00 00 02 00/2021).

ICESin suositus Suomenlahden lohikantojen kokonaiskalastuskiintiöksi on 11 800 lohta, mikä on samansuuruinen kuin vuosille 2015–2022 annettu suositus. Jos sovellettaisiin samoja toivotun ja ei-toivotun saaliin osuuksia, jotka toteutuivat vuonna 2020, tämä vastaisi 10 100 lohen maihin purettavaa saalista ammattikalastuksessa. Lisäksi ICES suosittelee, että kalastusponnistusta ei kasvatettaisi ja kalastus kohdistettaisiin istutettuun loheen. Luke on kuvannut ICESin neuvon pohjana olevan kanta-arvion sisältöä viime vuoden vastaavassa lausunnossaan (Dnro 2425/00 00 02 00/2021).

Komission ehdotus pääaltaan ja Pohjanlahden säätelyratkaisuksi (kiintiö ja tekninen säätely) vuonna 2023 ei ole ICESin suosituksen mukainen, koska se mahdollistaa lohenkalastuksen pääaltaan alueella, vaikkakin hyvin rajoitetusti. Ehdotus Suomen kannaksi sen sijaan pyrkii ensisijaisesti ICESin neuvon mukaiseen säätelyyn.

Valtioneuvoston kannattama komission ehdotus Suomenlahden lohenkalastuksen kiintiöksi on käytännöllisesti katsoen ICESin suosituksen mukainen, vaikkakin Luken tekemien laskelmien mukaan se ylittää suosituksen noin 250 lohella.

Suomenlahden kiintiöesityksen lisäksi myös pääallas-Pohjanlahdella komission esittämän kiintiön lohimäärä poikkeaa hieman Luken tekemistä laskelmista (käyttäen olemassa olevista dokumenteista saatua logiikkaa). Kiintiöesityksen läpinäkyvyys paranisi, jos komission laskelmien yksityiskohdat olisi dokumentoitu.

Muut kalakannat

Luonnonvarakeskus ei katso tarpeelliseksi kommentoida asetusehdotusta muiden kalakantojen osalta.

Asiantuntijalausunnon valmistelijat: Erikoistutkija Jari Raitaniemi, erikoistutkija Atso Romakkaniemi, tutkija Jukka Pönni

3 Lausunnon tiivistelmä

ICES:n kanta-arvion mukaan Pohjanlahden silakan kutukanta on pienenemisestään huolimatta pysynyt hieman MSYBtrigger-tasoa suurempana. Silakan laihtuminen Selkämeressä on ollut poikkeuksellista. Komission esitys kalastuskiintiöksi noudattaa ICES:n vaihteluvälin alarajaa.
Pääaltaan silakkakannan tila ei ole olennaisesti parantunut, komission esitys noudattaa ICES:in neuvon vaihteluvälin alarajaa.
Kilohailin kutubiomassa on pysynyt turvallisella tasolla FMSY:n ylittävästä kalastuskuolevuudesta huolimatta. Kilohailikanta voi tulla myös niin tiheäksi, että lohi, silakka ja turska kärsivät siitä. Valtioneuvoston kanta ja käytännössä myös komission kanta noudattavat ICES:n neuvonantoa.
Itäisen turskakannan tila on edelleen hyvin heikko.
Vuotta 2023 koskeva ICES:n suositus Itämeren lohelle on sama kuin vuotta 2022 koskenut suositus. Pääaltaan ja Pohjanlahden sekakantakalastukselle suositus on nolla lohta kuitenkin niin, että kutuvaelluksella olevaa lohta voitaisiin kalastaa Saaristomereltä, Ahvenanmereltä ja Pohjanlahdelta enintään 75 000 lohta. Suomenlahden lohikantojen kokonaiskalastuskiintiöksi ICES suosittaa 11 800 lohta. Komission esitys pääaltaan ja Pohjanlahden lohenkalastuksen säätelyksi mahdollistaa rajoitetusti lohenkalastuksen pääaltaalla, mitä ICES:n neuvo ja valtioneuvoston kanta eivät tee.

Sirpa Thessler

Johtaja, Luonnonvarat

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 13.09.2022 klo 12:02:14.

Asiantuntijalausunnon valmistelijat:
Jari Raitaniemi

Liitteet:

Tiedoksi: